

N:o 58.

Ank. till Riksd. Kansli den 29 April 1884, kl. 5 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändring i gällande stadganden rörande förlust af medborgerligt förtroende.

Lag-Utskottet har från Andra Kammaren fått emottaga en af Herr Joh. Johansson i Stockholm afgifven motion, N:o 110, hvori — då i enlighet med den nutida civilisationens humanare åskådningssätt lagstiftaren på goda grunder ur vår strafflag redan aflägsnat de straff, som varit af i egentligaste mening vanärande beskaffenhet, samt då en konsekvent tillämpning af denna grundsats fordrade, såsom en af vårt lands mera framstående rättslärde uttalat sig, att i en strafflag, hvilken utginge från principen, att »allt straff bör vara till förbättring», ej vidare bibehålla en straffpåföljd, hvilken, infamerande till sin karakter, visat sig olämplig, just emedan den praktiskt motarbetade ett af straffets väsentliga ändamål, nemligen den frifne fångens borgerliga återupprättelse — motionären, för att åtminstone användningen af nämnda straffpåföljd måtte blifva inskränkt, föreslår, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t begära det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i strafflagen, att då någon första gången sakfålles för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det må, utom då fråga är om de gröfsta arter af dessa brott, bero på domarens pröfning, huru vida nämnda straffpåföljd bör ådömas eller icke.»

Förslag i enahanda syfte, som det nu föreliggande, eller att inskränka användningen af straffpåföljden »förlust af medborgerligt förtroende», hafva förevarit vid riksdagarne 1877 (Lag-Utskottets Utlåtande N:o 4), 1878 (Lag-Utskottets Utlåtande N:o 21), 1880 (Lag-Utskottets Utlåtande N:o 18), 1881 (Lag-Utskottets Utlåtande N:o 30), 1882 (Lag-Utskottets Utlåtande N:o 57), samt 1883 (Lag-Utskottets Utlåtande N:o 41) utan att dock förändra någon Riksdagens åtgärd. De upprepade framställningarne i ämnet torde emellertid utmärka, att här föreligger ett verkligt behof af lagändring i framställningarnes syfte.

Det torde icke af någon med förhållandena förtrogen kunna förnekas, att den utöfver strafftiden ådömda förlusten af medborgerligt förtroende, hvilken ju, så länge den varar, skall i prestbetyget angifvas, oftast i sina följder för den brottslige utgör det svåraste straffet och sålunda — utöfver det egentliga straff, hvarmed brottet borde vara försonadt och brottslingen åt samhället återgifven — tillskyndar honom ett ytterligare lidande. Men icke nog härmed. Hvad värre är: denna vanfrejd, som — låt vara genom fördom — för honom ofta stänger ärlig mans dörr och ännu oftare beröfvar honom tillfälle till ärligt arbete, kastar honom härigenom ock ofta åter in på brottets bana, den han, utan denna vanfrejd, kanske aldrig åter beträdd; och samhället har en nyttig medborgare mindre, men en fiende mer, hvilken dertill må hända under större delen af lifvet blir samhällets underhållshjon. All erfarenhet visar, att den vanfrejd, som vidhäftar den första gången brottslige, utgör en hufvudsaklig orsak till återfall i brott.

Utskottet, som sålunda biträder motionens syfte, kan dock icke i allo instämma med motionären.

Då motionären föreslår, att, när någon första gången sakfälls för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det skulle, utom då fråga vore om de gröfsta arter af brott, *bero på domarens pröfning*, huru vida sådan påföljd borde ådömas eller icke, så kan Utskottet lika litet nu, som då ett dylikt förslag år 1881 förelåg, tillstyrka ett sådant stadgande, och Utskottet återoppar hvad Utskottet vid nämnda tillfälle härom yttrade:

»Enligt Utskottets mening skulle härigenom uti domarens hand läggas en *benådningsrätt*, som icke bör tillkomma *honom*. En så fri pröfning *hos domstolarne* skulle lätteligen kunna leda till godtycklighet i lagtillämpningen, visserligen icke så fattadt, att man hos den särskilde domaren skulle förutsätta något godtycke, men så, att, till följd af olika uppfattning, t. ex. i fråga om två särskilda fall af samma brott under i det allra närmaste samma omständigheter, den ene domaren kanske skulle ådöma påföljden, under det att den andre icke skulle tillämpa densamma, eller till och med påföljden blifva ådömd för ett brott under jemförelsevis förmildrande omstän-

digheter, men icke i ett annat fall af samma brott under jemförelsevis försvårande; och sådant skulle säkerligen icke bidra att i allmänhetens uppfattning ingifva förtroende för lagskipningen.»

Enligt det förslag åter, som Utskottet här nedan afgifver, skulle, beträffande ådömandet eller icke-ådömandet af medborgerligt förtroendes förlust, ej åt domaren lemnas någon *särskild* pröfningsrätt, utan i lag bestämmas, hvilka fall af brott i nu förevarande afseende skulle anses såsom varande af gröfsta art, samt sedermera domaren endast ega att pröfva, huru vida brottet vore af sådan gröfsta art eller föröfvats under synnerligen försvårande omständigheter — en ompröfning, hvilken redan nu i och för bestämmande af straffmättet åligger honom — och, i fall så befunnas vara förhållandet, det icke blott för domaren vara en *rättighet* utan en ovilkorlig *skyldighet* att äfven tillämpa straffpåföljden.

På grund af det anförda får Utskottet, med anledning af motionen, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande strafflag, att den, som första gången dömes för brott, hvilket enligt gällande strafflag medför förlust af medborgerligt förtroende, ej må drabbas af denna straffpåföljd, så vida ej brottet är af gröfsta art eller föröfvats under synnerligen försvårande omständigheter.

Stockholm den 29 April 1884.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Bergström, Widmark, Stråle, Forssell* och *Berglöf*; samt af Herr *Magnus Jonsson*, som ansett att Utskottet bort tillstyrka bifall till förevarande motion.

Herrar Grefve *Strömfelt* och *Bäckström* hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.